

**College van Gedeputeerde Staten
Statenbrief**

Aan Provinciale Staten
Statencommissie Bestuur, Economie en Middelen

DATUM	11 februari 2020	REFERENTIE	Jan Rienk Lolkema
ONS NUMMER	8205426C	DOORKIESNUMMER	0651499102
NUMMER PS	2020BEM17	E-MAILADRES	Jan.rienk.lolkema@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	-		

Onderwerp Statenbrief:
stand van zaken 75 Jaar Vrijheid - Utrecht

Voorgestelde behandeling:
ter informatie

Geachte dames en heren,

Inleiding

Met deze brief informeren we u over stand van zaken met betrekking tot de invulling van de coördinerende rol met betrekking tot de lustrumviering 75 Jaar Vrijheid.

Aanleiding en voorgeschiedenis

Op 27 mei 2019 besloten Provinciale Staten om voor de regionale invulling van het project 75 Jaar Vrijheid een post '75 jaar vrijheid – Utrecht' te creëren van EUR 500.000, onder de constituerende voorwaarde dat het budget '75 jaar vrijheid – Utrecht' pas beschikbaar zou zijn op het moment dat het Vfonds definitief zou besluiten eenzelfde bedrag voor het project '75 jaar vrijheid – Utrecht' beschikbaar te stellen.

Op 11 juni 2019 tekenden de voorzitter vfonds en de commissaris van de Koning op het Vredesbolwerk een intentieverklaring waarin vfonds en de provincie Utrecht zich committeerden om voor het lustrum ieder EUR 500.000 te investeren in activiteiten van gemeenten en maatschappelijke organisaties die het belang van vrijheid uitdragen.

De uitvoering van de twee projecten De Tweede Wereldoorlog in honderd foto's en de Vrijheidsexpress ligt bij de provincie Utrecht. Voor deze uitvoering (en voor onvoorziene kosten in verband met de coördinerende rol 75 Jaar Vrijheid) is van de post '75 Jaar Vrijheid – Utrecht' van EUR 500.000 een bedrag van EUR 125.000 gemarkeerd. De rest van het bedrag is op basis van een categorisering naar inwonertal doorgezet aan de gemeenten als 'Trekkingsrecht 75 Jaar Vrijheid' (zie hierna).

In september heeft de commissaris de Utrechtse burgemeesters gevraagd voor de eigen gemeente als coördinator en ambassadeur op te treden in de totstandkoming van een lokaal programma 75 Jaar Vrijheid. In een invulling die past bij de geschiedenis en de eigen gemeenschap. De commissaris heeft de gemeenten gewezen op de mogelijkheid tot projectaanvragen 75 Jaar Vrijheid bij het vfonds en heeft de gemeenten vanuit het provinciaal budget een trekkingsrecht ter beschikking gesteld: een onder voorwaarden door de burgemeester te trekken bedrag voor de totstandkoming van een lokaal programma 75 Jaar Vrijheid.

Alle gemeenten hebben het volledige trekkingsrecht ingeroepen. Met de aan inroeping gestelde voorwaarde 'minstens 50% cofinanciering uit eigen middelen of gemeenschap' is het in de lustrumvieringen geïnvesteerde bedrag verdubbeld tot in ieder geval EUR 750.000. In veel gemeenten lag het cofinancieringspercentage ten opzichte van het trekkingsrecht ver boven de 50%.

Essentie / samenvatting:

De stand van zaken rond de lustrumviering 75 Jaar Vrijheid luidt als volgt:

- het project De Tweede Wereldoorlog in honderd foto's is uitstekend verlopen en heeft een bijzondere, diverse fototentoonstelling opgeleverd, die op 15 januari jl. door de commissaris van de Koning tijdens een speciale slotbijeenkomst in de Geertekerk te Utrecht is onthuld. De tentoonstelling biedt een breed perspectief op de WO2-geschiedenis van de provincie, achter elk van de vijftig fotokeuzes van de Utrechtse werkgroep gaat een belangrijk verhaal schuil. Vanaf 13 februari zal deze hoogwaardig geproduceerde tentoonstelling op verschillende plaatsen in de provincie te zien zijn, waaronder het Rietveldpaviljoen in Amersfoort (13 februari - 8 maart) en Het Utrechts Archief in Utrecht (23 april – 17 mei). Het project heeft nieuwe verbindingen in de regio gelegd en veel media-aandacht gekregen. Uit alle provincies zijn 25 foto's ingezonden naar de landelijke campagne, vanuit Utrecht werden twaalf publieksfavorieten (aangewezen op bijeenkomst Geertekerk) en dertien keuzes van de vakjury ingestuurd. Op 30 maart zal in een uitzending op de NOS vanuit de Tweede Kamer door het NIOD instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies de landelijke selectie van honderd foto's bekend worden gemaakt. Deze honderd foto's worden vervolgens tentoongesteld in de ontvangsthal van de Tweede Kamer en uitgegeven in een fotoboek.
- vijftien van de zeventien Utrechtse gemeenten waar Joden, Roma en Sinti zijn vervolgd namen in de periode 22 januari tot en met 2 februari 2020 deel aan het tijdelijke lichtmonument Levenslicht ter herinnering aan de slachtoffers van de holocaust. Dit leverde in de deelnemende gemeenten waardige herinneringsbijeenkomsten op rond het bijzondere kunstwerk van studio Daan Roosgeaarde, bestaande uit een verzameling oplichtende stenen in ademend blauw licht. (NB: in de twee niet deelnemende gemeenten wordt op andere wijze expliciet stilgestaan bij het eigen holocaustverleden en de herinnering aan de slachtoffers, bijvoorbeeld met een ceremonie rond het planten van een Anne Frankboom).
- voor de Utrechtse invulling van de Vrijheidsexpress wordt gewerkt aan een opzet waarin alle burgemeesters het aanbod krijgen vanuit de eigen gemeenschap een groep van ca. 30 personen samen te stellen die tijdens de Maand van de Vrijheid (april 2020) vanuit de eigen gemeente in de Vrijheidsexpress op excursie gaan naar een belangrijke Utrechtse WO2-locatie naar keuze (onder voorbehoud van beschikbaarheid wordt gewerkt aan een keuzemenu waarin excursies naar één (of een combinatie) van de volgende locaties worden aangeboden: de Grebbelinie/Grebbeberg, de Maliebaan, Nationaal Monument Kamp Amersfoort, het Nationaal Militair Museum (tentoonstelling "Hij of ik. Een Canadees en een Duitser"; 'Klas van 1945'-experience), en de tentoonstelling "WO2 in 100 foto's – de vijftig keuzes van de provincie Utrecht"). De regionale en lokale media worden uitgenodigd aan boord van de Vrijheidsexpress verslag te doen van deze excursies ter versterking van de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog.
- alle Utrechtse gemeenten zullen op 5 mei 2020 minstens één Vrijheidsmaaltijd in de eigen gemeente organiseren. Zoveel mogelijk georganiseerd als inzet van een nieuwe traditie binnen de lokale 5 mei-viering. Daarmee is vanuit Utrecht een voornamen zet in de rug gegeven aan een speerpunt van het Nationaal Comité 4 en 5 Mei: de Vrijheidsmaaltijden zijn de vorm waarmee de komende jaren meer inhoud en profiel zal worden gegeven aan de 5 mei viering. De Vrijheidsmaaltijd biedt veel ruimte voor lokale invulling en variatie: qua grootte (tussen de 20 en 2.000 deelnemers), qua locatie (unieke locatie/historische locatie/voor gemeente iconische locatie, etc.), qua kosten per deelnemer, qua randprogramma (artiest, lezing, voordracht), etc. Doel van de Vrijheidsmaaltijd is verbindingen creëren en het kostbare gesprek over vrijheid faciliteren.
- bij het vfonds zijn uit de gehele regio projectaanvragen binnengekomen en worden op dit moment nog steeds projectaanvragen behandeld. Het Nationaal Militair Museum heeft met een bedrag van EUR 150.000 de hoogste toezegging in onze provincie ontvangen voor de realisatie van de tentoonstelling 'Hij of Ik. Een Canadees en een Duitser', een erkenning voor de hoogwaardige productie van deze intense en vernieuwende tentoonstelling. O.m. de stichting Slag om de Grebbeberg, het Nationaal Monument Kamp

Amersfoort en de stichting Amersfoort in C hebben ook financiering door het fonds voor projecten toegekend gekregen.

- alle Utrechtse gemeenten hebben het hen (op basis van een categorisering naar inwonertal) ter beschikking gestelde Trekkingsrecht 75 Jaar Vrijheid volledig ingeroepen. De burgemeesters bevestigden allen schriftelijk aan de commissaris dat door de gemeenten in de organisatie van het lokaal programma 75 Jaar Vrijheid aan de voor invoering van het trekkingsrecht gestelde voorwaarden zal worden voldaan (in de voorwaarden zijn de tijdens de behandeling van het statenvoorstel 75 Jaar Vrijheid – Utrecht geuite wensen van de staten zoveel mogelijk vervat). De commissaris van de Koning is door het college gemandateerd om naar eigen discretie ten laste van de post 75 Jaar Vrijheid – Utrecht over te gaan tot uitkering van de 26 trekkingsrechten aan de respectievelijke gemeenten (in totaal een uitkering van EUR 375.000, opgebouwd uit individuele uitkeringen oplopend van EUR 5.000 voor de qua inwonertal kleinste gemeenten tot EUR 60.000 voor de grootste gemeente).

Meetbaar / beoogd beleidseffect

In alle gemeenten werken projectgroepen aan de totstandkoming van een lokaal programma voor de lustrumviering 75 Jaar Vrijheid, die oog hebben voor de doelen die het Nationaal Comité voor de lustrumviering heeft gesteld. Er zijn nieuwe verbindingen gelegd, bijvoorbeeld tussen de comités van verschillende dorpskernen binnen een gemeente.

De gemeenten ervaren steun van de provincie Utrecht en herkennen zo extra het belang dat de provincie hecht aan herdenking van de Tweede Wereldoorlogsgeschiedenis en het vieren van vrijheid. Als gevolg van de lustrumactiviteiten in alle gemeenten en de uitvoering van de regionale projecten (De Tweede Wereldoorlog in honderd foto's en de Vrijheidsexpress) is de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog – en de oorlogsgeschiedenis op het eigen grondgebied - versterkt en verbreed.

In alle gemeenten is een begin gemaakt met een nieuwe traditie voor de bevrijdingsdag: de organisatie van Vrijheidsmaaltijden, waar een samenstelling uit de eigen gemeenschap zich verzamelt rond een maaltijd en met elkaar het gesprek over vrijheid aangaat.

Financiële consequenties

Geen.

Vervolprocedure/voortgang

Wij informeren u over 75 Jaar Vrijheid na de Maand van de Vrijheid en 4 en 5 mei. Uitnodigingen en kennisgevingen voor/over 75 Jaar Vrijheid activiteiten die relevant voor u zouden kunnen zijn, leiden wij door via de griffie.

Concreet voorliggende vraag aan Statencommissie / Provinciale Staten

Kennis te nemen van deze brief.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,

De secretaris,